

27. januar, MEDNARODNI DAN SPOMINA NA HOLOKAVST

Zgodovina je polna zločinov proti človeštvu, naj so to bila uničenja celih plemen ali narodov. Med slednjimi je v času Hitlerjeve Nemčije bil izveden genocid nad Judi. V zadnjih sedemdesetih letih smo bili priča številnih grozodejstev v Afriki, Aziji in Evropi.

Generalna skupščina Organizacije združenih narodov je razglasila leta 2005, da bo 27. januar mednarodni dan spomina na žrtve nacističnega režima med 2. svetovno vojno.

Zakaj so izbrali ravno ta dan?

Zavezniški vojaki so pred šestinsedemdesetimi leti osvobodili Aüschwitz, enega od zloglasnih koncentracijskih taborišč. V tej »tovarni smrti« je umrlo milijon in pol Judov, več tisoč Romov, Poljakov in ljudi drugih narodnosti, zaprtih je bilo dva tisoč Slovencev. Ko so vojaki prišli v zapuščeno taborišče, so naleteli na srhljiv prizor. Pričakalo jih je nekaj tisoč bolnih in popolnoma izčrpanih taboriščnikov. Med njimi je bilo enaindvajset Slovenk. Doživeli so popolno razčlovečenje in ponižanje.

Ko beremo pričevanja preživelih otrok, se sprašujemo, ali je sploh mogoče, da lahko človek drugemu človeku povzroča nepredstavljivo fizično in psihično trpljenje.

Elie, Barry, Rose, David in Bertha se spominjajo dnevov v taborišču. Stari so bili od enajst do petnajst let.

Prvi dan v taborišču. Proti poldnevu so nam prinesli juho, za vsakega krožnik goste juhe. Čeprav me je mučila lakota, se je nisem dotaknila. Še vedno sem bil nekdanji razvajeni otrok. Oče je pospravil še mojo porcijo. Popoldne so nas postrojili v vrste. Trije zaporniki so prinesli mizo in medicinsko orodje. Vsakdo je moral pristopiti k mizi z dvignjenim rokavom leve roke. Trije »stari« so nam z iglami v rokah vrezali številko na levo roko. Jaz sem postal A – 7713. Od takrat naprej nisem več imel drugega imena. Dnevi so minevali. Zjutraj: črna kava. Opoldne: juha. Ob šestih popoldne apel. Zatem kruh in še kakšna malenkost. Ob devetih: v posteljo.

Nasproti nam je prišel esesovski podčastnik z gumijevko v roki. Ukazal je: «Moški na levo! Ženske na desno!» Šest besed, izrečenih mirno, brezбриžno, hladnokrvno. Šest enostavnih, kratkih besed. Pa vendar je bil to trenutek, ko sem se ločil od svoje matere. Nisem imel časa premišljevati, saj sem že začutil stisk očetove roke: ostala sva sama. V delčku sekunde sem lahko videl mater in sestro odhajati proti desni strani. Cipora je držala mamino roko. Videl sem ju, ko so se oddaljili. Mama je božala svetle lase moje sestre, kot da jo bo s tem zaščitila, jaz pa sem še naprej hodil z očetom, z moškimi. Nisem se zavedal, da tukaj, v tem trenutku, zapuščam svojo mater in Ciporo za vedno.

Končno so se vrata odprla in prvič po dvanajstih urah smo dobili malo svežega zraka, kar smo resnično cenili, saj je zrak v tem majhnem prostoru zaradi ljudi in neobstoječih toaletnih prostorov postal neznosen. Sonce je sijalo, a ne za nas. Pričakal nas je sprejemni odbor nemških vojakov s strojnicami in krvoločnimi psi. Vojaki so kričali: »Ven, ven, hitro, hitro!«

Jedli smo enkrat na dan. Dali so nam črno kavo in kruh ... majhen kos črnega kruha, ki ni imel najboljšega okusa, ampak za nas je bil odličen. Dobili smo tudi zelo vodeno juho. In moral si čakati štiriindvajset ur na naslednji obrok. Torej, obrok je bil nekaj, česar smo se veselili. Bil je to najpomembnejši del dneva.

Ko sem pogledal vojake, sem se spraševal: Zakaj nam to počnejo? Nikoli nikomur nismo škodili. Kaj bo z našo družino? Ali bom še kdaj videl mamo, svojo sestro in svojega brata?

Vsako jutro smo vstali ob 4.00, stali v vrsti med 6.30 in 7.00, ko so nas preštevali, dobili črno kavo in kos kruha. Nato smo šli ven delat do večera. Ko smo se vrnili, smo spet stali v vrsti, da so nas prešteli. Po štirih tednih smo šli ven delat, kopali smo. Nisem vedela, kaj kopljemo. Kar kopali smo.

Ančka Salmič je svojo bolečino strnila v pesmi z naslovom *KJE OSTAL SI DOM PREMILI*.

Kje ostal si dom premili,
več oko te ne doseže?
Vlak hropi vse dalje, dalje,
v duši pa je vedno teže.
Kje ostale ste vasice,
v zlatem soncu nasmejane?
Kje ve, plodne njive naše,
od marljivih rok rahljane?
Kje gorice vinske zlate,
pesem čričkov sladka, mila?
Griče, trate in doline,
vse nam dalja je zakrila.

Naj zaključim z besedami, ki jih je ob dnevu spomina na žrtve holokavsta povedal Kofi Anan, generalni sekretar OZN, leta 2006:

Nedopustno je sprevračanje tragedije holokavsta, ki je brez primere. Moramo se ga spominjati, s sramom in studom, tako dolgo kot bo obstajal človeški spomin. Samo s pomnjenjem bomo izkazali primerno spoštovanje vsem žrtvam. Na milijone nedolžnih je bilo umorjenih na nepredstavljivo barbarski način. Nikoli ne smemo pozabiti teh mož, žena in otrok ter njihove agonije.

Januar, 2021

Zapisala: Marjeta Petrovič